

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: Cdo
Identifikačné číslo spisu: 4Cdo/9/2019
Dátum vydania rozhodnutia: 27.05.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Milan Lalík
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:7216200579.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu P. O., bývajúceho v S., T. XX, zastúpeného JUDr. JCLic. Tomášom Majerčákom, PhD., s.r.o., advokátom v Košiciach, Južná trieda 28, proti žalovanej Všeobecnej úverovej banke, a.s., so sídlom v Bratislave, Mlynské nivy 1, IČO: 31 320 155, zastúpenej advokátskou kanceláriou Allen & Overy Bratislava, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Eurovea Central 1, Pribinova 4, IČO: 35 857 897, o určenie neplatnosti úverovej zmluvy a zmluvy o zriadení záložného práva, vedenom na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 41 C 20/2016, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 18. októbra 2017 sp. zn. 1 Co 387/2016, takto

rozhodol:

Rozsudok krajského súdu spolu s rozsudkom Okresného súdu Košice II z 1. júna 2016, č. k. 41 C 20/2016-169, z r u š u j e a vec vracia okresnému súdu na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice I rozsudkom z 1. júna 2016, č. k. 41 C 20/2016-169, žalobe žalobcu o neplatnosť zmluvy o financovaní bývania a o zriadení záložného práva, uzavretých účastníkmi konania dňa 11. novembra 2010, vyhovel s odôvodnením, že zmluva o financovaní bývania je v rozpore s ustanovením § 75 ods. 4 zákona č. 483/2001 Z. z. o bankách v spojení s § 40 ods. 1 Občianskeho zákonníka, nakoľko jej príloha, ktorá tvorila súčasť zmluvy, nebola podpísaná jej účastníkmi (stranami zmluvy) a v dôsledku toho nebola platná ani akcesorická zmluva o zriadení záložného práva.

2. Krajský súd v Košiciach na odvolanie žalovanej rozsudkom z 18. októbra 2017, sp. zn. 1 Co 387/2016, rozsudok okresného súdu potvrdil ako vecne správny. Posudzovaná zmluva o úvere v jej písomnej forme neobsahuje konkrétnu výšku peňažných prostriedkov, ktoré žalobkyňa poskytla žalobcovi, ako podstatnú náležitosť, v dôsledku čoho je zmluva neplatná pre nedostatok písomnej formy.

3.1. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala prostredníctvom svojho advokáta žalovaná včasné dovolanie, ktorého prípustnosť a opodstatnenosť vyvodzovala z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ C.s.p. (rozhodnutie spočívalo na nesprávnom právnom posúdení veci, ktoré ešte nebolo riešené dovolacím súdom). Dovolateľka je na rozdiel od odvolacieho súdu toho právneho názoru, že úverová zmluva je platne písomne uzavretou zmluvou aj vtedy, ak boli jej podstatné náležitosti určené výslovným odkazom na nepodpísanú prílohu. Pre prípad neprípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b/ C.s.p.

navrhla, aby dovolací súd považoval toto dovolanie subsidiárne za prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p. - otázka týkajúca sa § 46 ods. 2 Občianskeho zákonníka je rozhodovaná rozdielne (stanoviskom najvyššieho súdu sp. zn. Cpj 33/01 uverejneného pod R 69/2001 a odlišne rozhodnutím sp. zn. 6 Cdo 64/2011) - alebo podľa § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p., keď právne stanovisko nižších súdov je v rozpore s rozhodovacou praxou dovolacieho súdu vo vzťahu k formálnym náležitostiam pre závet, aj keď podľa jej názoru ide o odlišnú právnu otázku (4 Cdo 93/2009).

3.2. Žalovaná dovolateľka formuluje právnu otázku tak, že „ak strany uzatvorili zmluvu, ktorej podstatné náležitosti (essentialia negotii) sú v listine podpísanej obidvomi stranami určené výslovným odkazom na samostatnú listinu, ktorá nebola samostatne podpísaná, ide o platne uzavretú zmluvu?“ Dodala, že podľa ústavne konformného výkladu je preferovaná platnosť pred neplatnosťou právneho úkonu (I. ÚS 242/07), ktorá zásada by sa mala uplatniť aj v prejednávanej veci.

3.3. Celistvosť písomnej listiny podľa § 40 ods. 3 Občianskeho zákonníka je zachovaná aj vtedy, ak jednota viacerých listín je spoznatelná z obsahu právneho úkonu a ak spolunáležitosť jednotlivých listín je nesporná. Pevné spojenie listín, napr. zošitím alebo zviazaním, nie je v takomto prípade potrebné; preto ak prílohy, ktoré tvoria súčasť písomne uzavretej zmluvy a ktorú účastníci podpísali a na ktoré zmluva odkazuje čo do svojho predmetu, nie sú podpísané, nespôsobuje sama osebe neplatnosť zmluvy (Fekete, I.: Občiansky zákonník. Veľký komentár. I. diel. Bratislava : Eurokódex, 2011, s. 287 a 298); tento záver potvrdzuje aj rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 5 Obo 52/2011, či rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 23 Cdo 1102/2008.

3.4. Bez ohľadu na technické spojenie, úverová zmluva a jej príloha, boli súčasťou jedného celku, teda patrili k sebe. Podpis zmluvy tak kryje aj obsah jej príloh, ak na ne v texte odkazuje. Súdny dvor tiež judikoval, že „zmluva o úvere nemusí byť nevyhnutne vyhotovená ako jediný dokument, ale všetky (podstatné náležitosti) musia byť vyhotovené písomne alebo na inom trvalom nosiči“ (C-42/15, bod 1 výroku). Pre úplnosť dodáva, že žiadna norma spotrebiteľského práva Slovenskej republiky alebo Európskej únie nevyžaduje, aby spotrebiteľská zmluva bola vyhotovená ako jediný dokument, resp. aby každá časť takého dokumentu bola osobitne podpísaná. Tento záver podporujú aj odborné stanoviská prof. JUDr. M. Števcčka, PhD., a doc. JUDr. K. Csacha, PhD., ktoré si žalovaná dala vyhotoviť.

3.5. Žalovaná navrhla aj odklad právoplatnosti napadnutého rozhodnutia v zmysle ustanovenia § 444 ods. 2 C.s.p. a podľa § 449 ods. 3 C.s.p. vydanie rozsudku, ktorým najvyšší súd „mení rozsudok krajského súdu v napádanom výroku tak, že rozsudok okresného súdu mení tak, že žalobu v celom rozsahu zamietá“; podaním z 18. novembra 2019 tento návrh zobrala späť, preto o ňom najvyšší súd nerozhodoval.

4. Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu žalovanej uviedol, že predmetná príloha nebola datovaná ani podpísaná, a tak mohla byť vyhotovená kedykoľvek; poukázal aj na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 245/2010, v ktorom bolo vyslovené, že „rozhodcovská doložka obsiahnutá v obchodných podmienkach, ktoré nie sú podpísané obidvomi zmluvnými stranami, je neplatná pre nedostatok písomnej formy“. V súlade s ďalšou judikatúrou najvyššieho súdu je potrebné zdôrazniť, že ani zo samotného technického spojenia zmluvy a prílohy k tejto zmluve nemožno vyvodiť záver, že obsahujú nepochybný prejav vôle účastníkov zmluvy o úvere, že sú s ňou oboznámení a súhlasia s ňou. Žalobca navrhol, aby najvyšší súd dovolanie žalovanej zamietol.

5. Žalovaná v replike k vyjadreniu žalobcu zo 6. apríla 2018 zotrvala na dôvodoch svojho dovolania.

6. Žalobca vo vyjadrení k replike z 25. apríla 2018 tiež zotrval na všetkých svojich podaniach, osvedčujúcich vyhoveniu žalobe.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky dospel k záveru, že dovolanie žalovanej je dôvodné.

8. Zásada právnej istoty a predvídateľnosti súdneho rozhodnutia ktoréhokoľvek článku súdnej sústavy, oprávňujú strany sporu predpokladať, že súd pozná právo a že bude výkladovo jednoznačné ustanovenie všeobecne záväzných právnych predpisov vykladať v súlade s ich jednoznačnosťou.

9. Vyššie uvedené sa tak dotýka tiež rozhodovania najvyššieho súdu o prípustnosti dovolania, lebo

nemožno spochybňovať, že úvahy dovolacieho súdu pri hodnotení prípustnosti dovolania (z hľadiska faktického pri selekcii prípadov, ktorými sa bude najvyšší súd meritórne zaoberať) sa musia pohybovať v rámci medzi určených Civilným sporovým poriadkom, tak aj všeobecných princípov vzťahujúcich sa k právu na spravodlivý proces, lebo v opačnom prípade by bolo dovolateľovi odopreté právo na súdnu ochranu a prístup na súd, a tak by došlo k denegatio iustitiae dovolateľa.

10. Dovolací súd je teda viazaný iba vymedzením právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré považuje dovolateľka za nesprávne, nie však už určením, pod ktorý prípad prípustnosti riešenia (§ 421 C.s.p.) táto otázka spadá. Takéto určenie významovo nespadá pod vymedzenie dovolacieho dôvodu. Skúmanie prípustnosti dovolania je tak vecou najvyššieho súdu, ktorý ale nie je viazaný jeho vymedzením (arg. § 419 C.s.p. - ak to zákon pripúšťa).

11. Povinnosť dovolateľky vymedziť a konkretizovať prípustnosť dovolania podľa § 421 C.s.p. treba vnímať ako jej povinnosť predosetriť vlastnú argumentáciu v prospech prípustnosti dovolania, a tak napomôcť preskúmaniu rozhodnutia dovolacím súdom; tento súd však nie je vymedzením prípustnosti viazaný a skúma ju sám. Situácia dovolateľky sa totiž môže v priebehu dovolacieho konania meniť, alebo ak dovolateľka vymedzí prípustnosť eventuálne, pokiaľ má pochybnosť o tom, ako interpretovať pojem „ustálený rozhodovacia prax“.

12. Podľa ústavne konformného výkladu je preferovaná platnosť pred neplatnosťou právneho úkonu (nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 242/07). Preto aj v prejednávanej veci je potrebné uprednostniť výklad, ktorý rešpektuje vôľu zmluvných strán, pred výkladom, ktorý vedie k absolútnej neplatnosti účastníkmi uzatvorenej zmluvy. Ak teda strany uzatvorili zmluvu, ktorej podstatné náležitosti sú v listine podpísanej obidvomi stranami určené výslovným odkazom na samostatnú listinu, ktorá nebola podpísaná, nespôsobuje to bez ďalšieho neplatnosť tejto zmluvy za podmienky, že ich prejav vôle bol dostatočne určitý a zmluvný konsenzus pokrýva aj tieto dojednania. Stačí, že zmluvné strany ju vyhlásia za súčasť zmluvy v podpísanom texte vlastnej zmluvy.

13. Dovolateľke tak možno prisvedčiť, že pri výklade ustanovenia § 75 ods. 4 zákona o bankách úverová zmluva a príloha patria k sebe (je jej súčasťou) a tvoria jeden celok. Súdny dvor Európskej únie v tejto súvislosti tiež judikoval, že zmluva o úvere nemusí byť nevyhnutne vyhotovená ako jediný dokument, ale všetky (podstatné náležitosti) musia byť vyhotovené písomne alebo na inom trvalom nosiči (porov. Home Credit Slovakia, C-42/15).

14. Pri analogickej aplikácii týchto záverov je zjavné, že právny názor nižších súdov bol nesprávny a skutočnosť, že podstatné náležitosti boli uvedené v prílohe, nemôže byť dôvodom neplatnosti úverovej zmluvy.

15. Z uvedeného tak vyplýva, že bol daný dovolací dôvod v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ C.s.p.; záverom možno ešte poznamenať, že námietka neplatnosti úverovej zmluvy bola žalobcom vznesená s odstupom viacerých rokov od jej uzatvorenia, pričom táto strana sporu nepredložila jej originál, ktorý dostala, čiže súdy ani nevykonali priamy dôkaz na preukázanie jej neplatnosti iba preto, že nemala byť s ňou pevne technicky spojená jej príloha, čo sa javí ako čisto účelové konanie žalobcu.

16. S ohľadom na uvedené dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu, spolu s rozsudkom okresného súdu zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 a 2 a § 450 C.s.p.) s tým, že tento súd rozhodne o nároku na náhradu trov doterajšieho konania (§ 453 ods. 3 C.s.p.).

17. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.